Factsheet Participatiewet

Ten behoeve van de beeldvormende sessie over de startnotitie integraal beleidsplan sociaal domein, 7 maart 2023

Doel en achtergrond
Sinds 1 januari 2015 geldt de Participatiewet. De Participatiewet is een van de drie grote decentralisaties in het sociaal domein uit die periode. Ook de maatschappelijke ondersteuning (WMO) en de jeugdzorg zijn toen gedecentraliseerd. Zo is een breed wettelijk raamwerk ontstaan waarmee meedoen op lokaal niveau wordt ondersteund.

De Participatiewet heeft de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en voor een groot deel de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) vervangen. De Participatiewet is net als zijn voorgangers een vangnetregeling. De Participatiewet is er voor een ieder die kan werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt.

De Participatiewet heeft tot doel om mensen mee te laten doen in de samenleving op een zo hoog mogelijk voor hen haalbaar niveau. Het streven is daarbij gericht op duurzaam betaald werk. Doelgroepen waarop de wet zich met name richt zijn: mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt c.q. mensen die niet zelfstandig in staat zijn het minimumloon te verdienen, bijvoorbeeld als gevolg van een ziekte of arbeidsbeperking. De taak van gemeenten is dat zij deze doelgroep ondersteunen en begeleiden naar betaald werk.

Voor de Participatiewet geldt: werk gaat voor inkomen. Lukt dit niet of nog niet voldoende? Dan komt iemand in aanmerking voor inkomensondersteuning. De inkomensondersteuning in de Participatiewet bestaat uit algemene bijstandsuitkering; daarnaast kan bijzondere bijstand en individuele inkomenstoeslag worden geboden.

De participatiewet wordt in Dordrecht en de Drechtsteden uitgevoerd door de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD).

Instrumentarium SDD bij toeleiden naar werk
Een diversiteit aan instrumenten wordt ingezet om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen en te begeleiden naar werk. Hieronder de belangrijkste (niet uitputtend).

Baanbrekend Drechtsteden
De gemeenten en UWV geven hun dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vorm in 35 arbeidsmarktregio's. In elke regio is er een regionaal Werkbedrijf opgericht. Hierin werken gemeenten, UWV, andere publieke partijen en werkgevers- en werknemersorganisaties samen. In de Drechtsteden is dit Baanbrekend Drechtsteden. Vraag en aanbod komen hier samen, alsmede de mogelijkheden van het inzetten van ondersteunend instrumentarium zoals jobcoaching, loonkostensubsidie, proefplaatsing, detachering, etcetera.

Perspct
Perspct is een aanpak vanuit de SDD gericht op het voorbereiden en toerusten van mensen uit de doelgroep op een baan. Bij Perspct worden op maat en in groepsverband werknemersvaardigheden geleerd, vaktrainingen gegeven, werksettings gesimuleerd, etc.. Via Perspct vindt doorgeleiding plaats naar Baanbrekend Drechtsteden.

Loonkostensubsidie
Loonkostensubsidie kan door de SDD worden ingezet voor mensen onder de Participatiewet die niet in staat zijn om met voltijdse arbeid het wettelijk minimumloon te verdienen. De loonkostensubsidie compenseert de werkgever voor de verminderde productiviteit van de werknemer. Zo wordt het aantrekkelijker voor een reguliere werkgever om iemand met bijvoorbeeld een arbeidsbeperking aan te nemen. De laatste jaren is het aantal werkplekken met loonkostensubsidie gestabiliseerd. Daarbij speelt een rol dat in deze periode ook de loonwaarde geleidelijk lager is geworden, waardoor ook de kosten relatief zijn toegenomen.

Aantal klanten met LKS per jaar	Dordrecht	Drechtsteden
2022	370	691
2021	380	707
2020	382	700
2019	316	608
2018	311	582

Beschut werk

Voor mensen met een arbeidsbeperking die alleen kunnen werken in een beschutte omgeving en onder aangepaste omstandigheden, biedt de Participatiewet de mogelijkheid van beschut werk. Dat is de verantwoordelijkheid van gemeenten. Het Rijk bepaalt jaarlijks de budgetruimte voor de realisatie van beschut werk. Bij de daadwerkelijke invulling van deze werkplekken is tot op heden terughoudend omgegaan, omdat plaatsing dan in veel gevallen feitelijk gaat om het bereiken van een 'eindfunctie'. Voordat plaatsing op beschut werk aan de orde is wordt gekeken of een potentiële kandidaat niet toch in aanmerking kan komen voor plaatsing in een meer reguliere setting (met loonkostensubsidie en werkbegeleiding), waarbij ook meer kans bestaat op doorstroming naar regulier werk. Momenteel is in de Drechtsteden voor beschut werk budgetruimte voor 189 plekken waarvan er 110 zijn gerealiseerd. Voor Dordrecht liggen deze cijfers op 113 respectievelijk 67 plekken.

Banenafspraak

De banenafspraak is een afspraak tussen het kabinet en werkgevers, om te zorgen voor extra banen voor mensen met een ziekte of handicap. Deze afspraak is gemaakt zodat iemand, die niet zelfstandig het minimumloon kan verdienen als gevolg van een arbeidsbeperking, met ondersteuning bij een gewone werkgever aan het werk kan. Landelijk gaat het om 125.000 banen. Werkgevers zorgen elk jaar voor een afgesproken aantal banen voor mensen met een arbeidsbeperking.

De Werkkamer (samenwerkingsverband tussen de Stichting van de Arbeid en de VNG, gericht op het aan het werk helpen van mensen met een arbeidsbeperking) maakt indicatieve verdelingen van de te realiseren banen per arbeidsmarktregio. De indicatie voor de Drechtsteden eind 2021 ligt op 2.451 banen (bron: factsheet banenafspraak arbeidsmarktregio Drechtsteden). Het feitelijk aantal banen ligt hierboven en schommelt rond de 2.900/3.000 banen. Er zijn circa 2.500 mensen uit de doelgroep werkzaam in een baan van de banenafspraak.

Bijstand in Dordrecht in cijfers (bron dashboard SDD)

Aantal bijstandsuitkeringen

Het aantal uitkeringen in Dordrecht (en de Drechtsteden) is dalende. Op jaarbasis betreft het anno 2022 in totaal circa 4200 uitkeringen. Dit is het aantal in het gehele jaar. Het actuele aantal op 1 januari 2023 is net iets onder de 3600. Het merendeel van de inwoners met een bijstandsuitkering zijn alleenstaand en ouder dan 50 jaar (cijfers 2022).

Aantal unieke klanten uitkeringen P-wet in	Dordrecht	Drechtsteden	Dordrecht op 1 januari (jaar)
2022	4245	7566	3585 (2023)
2021	4524	7936	3704 (2022)
2020	4592	7906	3854 (2021)
2019	4657	7932	3779 (2020)
2018	4956	8368	3899 (2019)

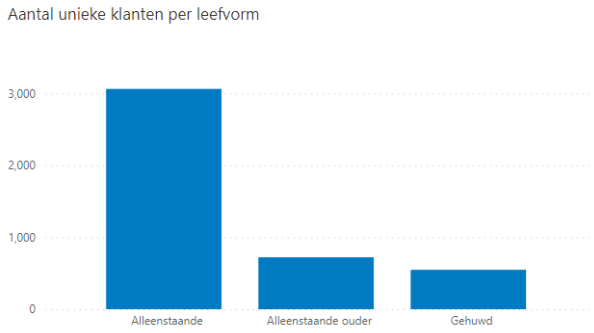

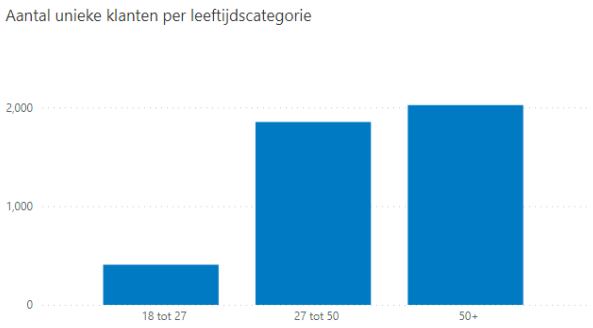

In- en uitstroom

De neerwaartse ontwikkeling in het aantal uitkeringen zien we ook terug in de ontwikkeling van een dalende in- en uitstroom in de bijstand. De uitstroom ligt hoger dan de instroom. De grote krapte op de arbeidsmarkt draagt hieraan substantieel bij, waardoor de instroom sterk is afgenomen. Maar ook de uitstroom is gedaald; het wordt steeds lastiger de resterende populatie richting regulier werk en een volledige baan uit te laten stromen.

Dordrecht	Instroom	Uitstroom
2022	636	755
2021	793	947
2020	953	899
2019	948	1083
2018	1154	1293

Redenen van in- en uitstroom (2022)

Het merendeel van de uitstroom is gerelateerd aan het verkrijgen van een baan. In 2022 was dit in meer dan 300 situaties de uitstroomreden. Het beëindigen van werk en het verkrijgen van een verblijfsvergunning zijn de belangrijkste redenen aan de instroomzijde.

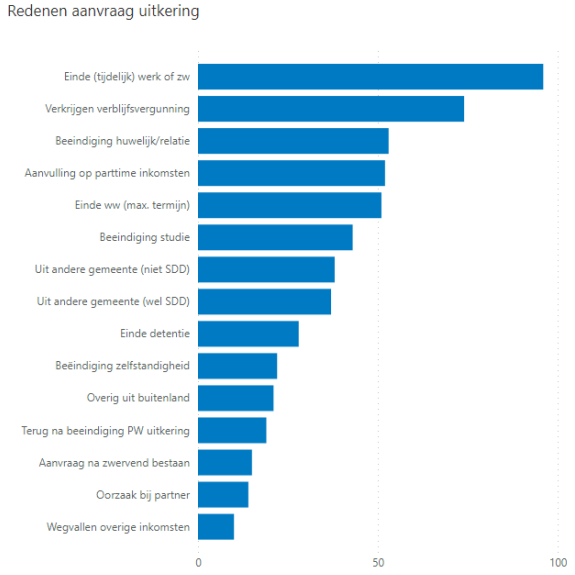

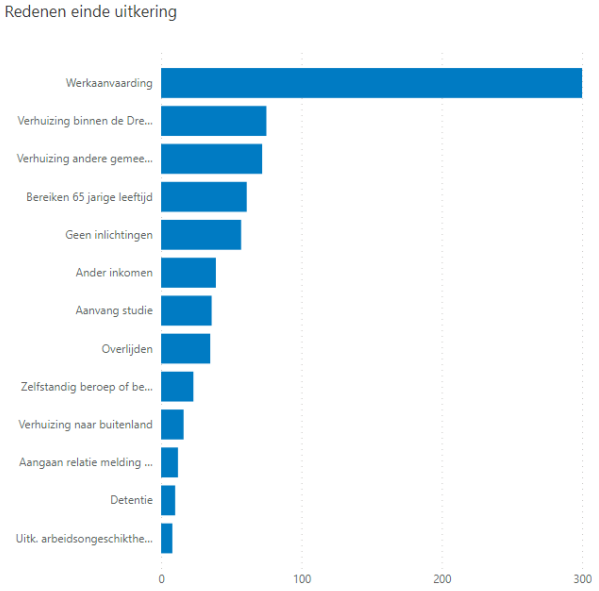

Ontwikkeling Participatiewet in Balans

Het kabinet werkt onder de noemer 'Participatiewet in balans' aan diverse aanpassingen in de Participatiewet, die ook gevolgen hebben voor de verantwoordelijkheden van de gemeente.

De Participatiewet gaat over meedoen in de samenleving. Naast de steun die mensen hierbij ontvangen vanuit de Participatiewet, ervaren mensen ook problemen. Als oorzaak voor de ervaren problemen wordt vaak verwezen naar de wet zelf of de daarmee samenhangende uitvoering. De uitwerking wordt dan als ‘hard’ omschreven. Dit blijkt ook uit een door het kabinet uitgevoerde analyse in 2022 naar de werking van de Participatiewet. Het kabinet wil de balans terugbrengen in de Participatiewet, door de mens centraal te stellen, meer ruimte te maken voor maatwerk en uit te gaan van vertrouwen.

Momenteel wordt gewerkt aan de eerste fase van aanpassingen in de Participatiewet. In een kamerbrief van 28 november 2022 van minister Schouten is daarbij een stand van zaken gegeven, waarbij in totaal 21 wijzigingen als richting zijn aangegeven. Deze maatregelen vormen een samenhangend pakket, waarbij de professional meer ruimte wordt geboden en ook de klant een eigen inbreng heeft in de vormgeven van het individuele ontwikkelingstraject. Werk en participatie naast de uitkering worden gestimuleerd, werken wordt lonender gemaakt en onzekerheden als gevolg van de wet worden gereduceerd. Trefwoorden in de hierbij voorgenomen uitvoering zijn: vereenvoudiging, uitvoerbaarheid, vertrouwen, wederkerigheid, aansluiten bij doenvermogen en oog voor de menselijke maat.

De planning van de invoering is nog ongewis. Er ligt nog geen concept-wetsvoorstel.